

שיחת פנים רותם שטרקמן וליאור דטל



כפרופסור לחינוך, יש לך עצה להורים עם תחילת הלימודים? כן – תרגיעו, כי הילדים שלכם לומדים מידע מיותר



יורם הרפז

פרופסור לחינוך, מרצה במכללת בית ברל. בן 65, נשוי + 2, גר בירושלים

יורם הרפז יש לך עצה להורים עם תחילת הלימודים?
שיידעו שהם לא מורים. תפקידם אינו לתווך לילד דים את הדיריג בבית הספר.

אז מה כן?
להבין את הילדים ולהאזין אותם. ילדים צריכים לצאת מהבית כשהם מצוירים בדבר הבסיסי שהוא המי פתח להצלחה בחיים. תחושת ערך שאינה תלויה בדבר. ואם הילדים לא רוצים ללכת לבית הספר?
זה סימן שהם בריאים בנפשם.

אתה רציני?
ילד שלא רוצה ללמוד הוא ילד נורמלי. אם הוא חוזר מבית הספר ואומר "למדנו תפיפת משולשים, זה היה מרגש" – תומיגו רופא. בעצם אל תחכו, קחו אותו למיון. בית ספר הוא מיום של מנוגרים הנכפה על ילד זים, ויש בו יסור אלים. איזה ילד רוצה לפרק משפטים? ראה את הכי מהנה באמת.

תפקידו של הורה הוא להבין את הילדים, ותשאלו מה עושים הערב. לא תמצאו אפילו זוג הורים אחד שאומר "איום נחפש מה הסינוס ומה הקוסינוס, יהיה נחמד, בואו צטרפו". ילדים לא שמעו את ההורים שלהם רבים כמה זמן שני ברויים ימלאו בריכה. חברות לא יושבות בבית קפה ומדברות על מושא עקף ומושא ישרי.

כן, אז.
אז כשילד מסתכל החוצה מהחלון בכיתה הוא מבין שהוא הפראיר היחיד. אנחנו מלמדים את הילדים דברים שרוחקים מעולמם ומעולמנו. לכן, אני אומר להורים "אל תצפו שהילד שלכם ישמח ללכת לבית הספר. במקסימום הוא נהנה מההפקקות והחברים".

עדיין, הצלחה היא אתגר חשוב לרבים מהתלמידים.
נכון, קל לאלף תלמידים במשך חצי משמעות. ככלל, החוויה הביתית ספרית היא משמיומה למדי. המחך שב תמיד יהיה פי אלף יותר מגרה מהמורה הכי נחמדה. בקיצור, תרגיעו כי הם לומדים מידע מיותר.

מתמטיקה זה מיותר?
גרוע מכך. זה מקצוע הרסני מבחינה חינוכית.

הא?
מתמטיקה הורסת באופן שיטתי את הרימוי העצמי של התלמידים. תלמיד שנכשל בספרות אומר לעצמו "אני בחיים לא פתחתי ביאליק". אבל כשהוא נכשל במ מתמטיקה הוא אומר לעצמו "אני לא חכם. לא אניג ערוק".

נל נודינגס, פרופסור לחינוך שהיתה בעצמה מורה למי תמטיקה, ביקשה מהקהל בכנס אחד שכל מי שפטר מש" וואה עם שני נעלמים שבוע האחרון ירים את ידו. מתוך 1,000 איש, שלושה הרימו יד. שלושתם מורים למתמטיקה, אחד כך היא ביקשה שכל מי שהיו ביחסים עם אנשים אחרים ירימו יד. כולם הרימו יד. "אתם רואים", היא אמרה, "תוכנית לימודים עם מתמטיקה במרכזה היא המצאה של גברים פטריארכליים שתפקודה למיין את התלמידים לטובים ורעים. בתוכנית שנשים הובילו היו במרכז יחסים אנושיים, ידידות, אהבה, זוגיות והורות". רוב האנשים לא משתמשים במתמטיקה בחייהם.

הלו, פה זה אומת הפטריאריאט.
באינטל לא משתמשים במתמטיקה. סטיב ג'ובס ידע מתמטיקה? הוא נורק מבית הספר ולא סיים קולג'. ביל גייטס ומארק צוקרברג לא סיימו אוניברסיטה.

צריך מתמטיקה כדי להתקבל לאוניברסיטה.
האוניברסיטאות הן האויבות הגדולות של בתי הספר כי הן מעוניינות רק במיין ודירוג של תלמידים, ולא בחינוך. בתי הספר משרתים את האוניברסיטאות וגורמים זרים אחרים – את הצבא ואת מקומות העי בודה. כך הורסים את הפוטנציאל של התלמידים. הילד נתפש כחומר גלם, תוכנית הלימודים כסטיס נע, המורים כעובדים ובחינות הנגרות תכו תקן. אם עשית המש יחידות אתה לקסוס ואם לא את אה מאודה 3. ילדים ללא תו תקן, חסרי בחינות נגרות, הם גרומטאות.

אז איך ההורים צריכים לתווך לילדים את בית הספר?
ההורים זה הכוח החריש. הם מתרעבים בכל תחום וצי ריך להגן על המורים מפניהם. פעם היתה חזית משותפת – המורה והורה נגד הילד – היום זה הילד והורה נגד המורה. אני אומר להורים, אל תרדו לחיי המורים, אתם משכילים יותר לעתים קרובות ובאים עם ג'יפ מפואר יותר, אבל אל תתנשאו. תאמינו לי, אתם לא יודעים ללמד. אם תקבלו כיתה לשלושה ימים תתרטקו.

למה?
כיתה ישראלית זה עסק קשה. לבעיות המשמעת בבתי הספר שלנו אין הרכה תקדימים. ילד ישראלי מייצר בעיות של 100 אמריקאים, 200 גרמנים, 1,000 יפנים ו-10,000 סינים. בכיתות יש כל הזמן רחש של אי שקט. שאלו אותי לא זומן בכנס במיאמי אני יכול להיות אצלנו אירוע של ירי בכיתה. אמרתי להם שזה לא סגנון יסתיכונג: "אצלכם בארה"ב מדחיקים הסכולים ותוקפנות, ואז באיזה התפרצות דורפיעמית ילד מביא תת'מקלע וקוצר חצי כיתה. אצלנו העצבים בחור".

באיזו?
חצי מהשיעור זה טיפול בבעיות משמעת – תתרחק מהחלון; עבור לשולחן אחר; למה לא הבאת ספרים? למה

לא הכנתם שיעורי בית? שקט! החינוך משקף את החב" רה, לא מוביל אותה. כשאתם, ההורים, נוהגים בפראות או מרביצים לרופאים, למה אתם בדיוק אתם מצפים מהילדים? כשנשיא, ראש ממשלה רוב ראשי יושבים בכלא, למה אנחנו מצפים מהילדים? אני מציע להורים לנסות להתעלות מעל לנקודת המבט של הילד הפרד טי שלהם ולראות אותו מנקודת המבט של המנהל או המורה. הדבר הכי טוב זה לתמוך במורות ובמנהלות, ולהציע להן את העזרה שלכם.

אבל יש מורים לא טובים.
יש גם רופאים ועורכי דין לא טובים. מורים לא טובים צריכים לעזוב, הם גורמים נזק לילדים ולעצמם. אבל לאנשים נרמה בטעות שכל אחד יכול להיות מורה. הקוד הוא "אשתי מורה. אל תגיד לי".

תן עצה למורים.
כשאתם נכנסים לכיתה, אל תשאלו את עצמכם מה אתם הולכים לספר לתלמידים, תשאלו מה אתם הולכים לגרום לתלמידים לעשות. זה לא מופע יחיד שלכם.

מה מאפיין מורה טוב ומה מורה גרוע?
מורה טוב הוא כמו מוויקאי או טייס טוב, זו כמעט תכונה מולדת. סוג אחד של מורים גרועים הוא אלה שאוהבים את התכנים שהם מלמדים, אבל לא סובלים ילדים. הסוג השני הוא מורים שאוהבים ילדים, אבל לא סובלים את התכנים שהם מלמדים. מורים טובים אוהבים את הילדים ואת התכנים, או מרויך יותר, הם יש להם סיפוק עצום מכך שתלמידים הבינו רעיון וני דלק להם אור של עניין בעיניים. זו התשוקה שלהם. בואו נתן עצה לתלמידים לקראת חזית הריאליזם. אנחנו אומרים לתלמידים, אבל התלמידים שונים מאור זה מזה. אפשר לחלק אותם לכמה סוגים. יש ילדים עם אינטרסים אינטלקטואליים אותנטיים. החנוניבים:

כן, הסקנים שאוהבים ללמוד. אלה התלמידים הכי טובים, ולכן התלמידים האחרים לא תמיד מחד בנים אותם והופכים אותם לפעמים ל"ילדי כאפות". אחר כך יש תלמידים בעלי אינטרסים אינטלקטואליים אינסטרומנטליים. אלה תלמידים טובים מאוד, אבל הם מונעים על ידי דלק אחר. הם לומדים בשביל הבגרות, בשביל 8200 או מרעי המחשב באוניברסיטה. ויש קנר צה גדולה של תלמידים מנותקים. הם בכלל לא במי שוק. הם לא מבנים כל כך מה הם עושים בכיתה. מתוכננים למבחן רק כליהה האחרון, ומשגים ציונים בינוניים או חלשים. ובסוף יש 10%-20% של ילדים בעלי לקויות למידה, בעיקר בעיית קשב וריכוז. אלה צריכים הוראה אחרת.

אם כך נראית הביתה, מה העצה לתלמידים?
זו עצה לא כל כך מציאותית – עשו מאמץ לגלות עניין בתכנים שהמורים מלמדים אתכם. אם אתם כבר שם, נסו להפיק מזה עניין ותועלת. בסופו של דבר, מה מוצב, ברגע אמרת שהכל שקשוי. לא קשקוש אלא מנותק, לא רלוונטי לעניינם הטי בעי של הילדים. אז אני אומר לילדים עשו מאמץ להי תחבר לזה, תנו צ'אנס למורים.

אתה עצמך היית מורה?
הייתי שבע שנים מורה בירושלים. לימדתי

היסטוריה, פילוסופיה ואורחות. את הרוקטורט עשיתי בהרווארד ובאוניברסיטה העברית – כיצד ללמד ילדים לחשוב באופן עצמאי, באופן יעיל, ביקורתי ויצירתי. בהמשך ניהלתי את מכון מנדל למנהיגות חינוכית וכתבתי המישה ספרים על חינוך. הספר האחרון שלי נקרא "כיצד לתכנן סביבה חינוכית בשישה צעדים: המרדף". היום הוא יצא לאור. עדיין לא ראיתי אותו.

מה כתוב בו?
שישראל היא במידה מסוימת סטארט-אפ גיישן חיי נוכי, אבל קצת על ריק. יש תסיסה, הרבה התארגנויות ספונטניות של מורים, הורים ואקדמאים וגם אווירה של שינוי – אבל מה מאפיין את ההתארגנויות האלה הוא מצב רוח מתפקני, אך מעט רעיונות בעלי ערך, הרבה חוס מועט חשמל. בדרך כלל אנשים לוקחים רעיון אופי נתי – והחינוך נהפך לטרנזי – ומאמצים אותו. די מרד הוא מתחלף ברעיון האופנתי הבא. הספר מציע חשיבה חינוכית שיטתית, אסטרגית.

תן דוגמה לרעיונות טרנזיבים.
למידה מבוססת פרויקטים (PBL), או הבאו ורוד הנוכחי, מיינרפולנס, שזה סוג של מדיטציה. יש רעיון שהולך טוב, צובר יוקרה, ממהרים לאמץ אותו. כיום הטנרד הכללי הוא התנפלות על ההוראה הפרונטלית.

אולי בצדק?
לא תמיד. הוראה פרונטלית טובה היא יעילה מאוד. אנחנו במצב ביניים עכשווי. אידיאות, ציפיה למושיע תורן. אנחנו יודעים שביט הספר הרגיל לא עובד, אך לא יודעים מה כן עובד. עוד אין לנו הלופה משכנ עת לבית הספר. המנהלים וההורים דורשים מהמורים לעשות הוראה אחרת, לא פרונטלית, אבל המורים לא יודעים מה לעשות. ההוראה הפרונטלית היא חלק של בית הספר, חלק ממערבת, כמו קרבורטור במנוע. אתה לא יכול לסלק אותו, כי המערקת תושבת. זאת הדרך היעילה ביותר "להחזיק כיתה" ולהספיק את החומר.

אולי אין תקצוב לעשות הוראה אחרת?



צילום: ניר כפיר

"כשילד מסתכל החוצה מהחלון בכיתה הוא מבין שהוא הפראיר היחיד. אנחנו מלמדים את הילדים דברים שרוחקים מעולמם ומעולמנו. לכן, אני אומר להורים אל תצפו שהילד שלכם ישמח ללכת לבית הספר. במקסימום הוא נהנה מההפקקות והחברים"



צילומים: אוליבייה פיטוסי



ללמד מורים לעבוד בשיטות שלא משתמשים בהן בבתי הספר.

פגשת את שר החינוך נפתלי בנט?

לא. השרים לא אוהבים אינטלקטואלים. הם מקישים עליהם. גם במשרד החינוך אין כל כך מקום לאנשי אקדמיה. שם רוצים נהלים, יעדים, תפקוד. אין ראש לחשיבה יסודית.

ואם היית פוגש אותו, מה היית מציע לעשות?

להתעניין בחינוך. לא לראות במשרד החינוך תחנת ביניים למשרד הביטחון. אחר כך הייתי מציע לו לעיטור שוט ניסוי ב-50 בתי ספר. לשחרר אותם מבחינות הבטחה, להקטין כיתות, לשנות תוכנית לימודים ולראות מה הוא יקבל. אולי הוא יקבל חינוך אחר, שמתאים לציבור, לערכים ולאתגרים של חברת ידע דמוקרטית, או אולי הוא יקצה כי אצלנו אין חשיבה אסטרטגית, או חשיבה בכלל. הכל חלטה ואולטרות. בתי ספר בישראל ראל מתנהלים מכוח האינרציה ותחת לחצים פוליטיים.

בביל, אתה יז נגד שר החינוך?
אני לא רואה בו שר החינוך שלי, בימים אלה אני מתחיל 1,000 אנשי חינוך על עצמונה.

מה כתוב בה?

שאנחנו אנשי חינוך ממלכתי עושים מאמץ יומי בכיתות להיות אוהבי אדם, לחתור לשלום ולערכים אוניברסליים, והוא בכל בריו ומעשיו מקדם ערכים המנגנדים לערכים ומטרת החינוך הממלכתי. למורים בחינוך הממלכתי יש תחושה שהמשרד הזה חותר לתחטם.

איך אתה יודע מה מורים מרגישים?

אני מבקר המון בשטח. פוגש המון מורים. יש להם תחושה שהיא תמיד מייצג את הצד הימני הרדיקלי. אתה שמאלני?

אני איש שמאל, אבל אין קשר לעמדה הפוליטית. העם בחר את בנט.

הוא קיבל שמונה מנדטים. זאת מפלגה קטנה מאוד.

הוא נבחר להיות שר החינוך ברוב בכנסת.
תובלת החינוך לא הייתה עצומה כזאת. ובולן המר גם היה שר חינוך דתי, אבל הוא היה רגיש לנושאים האלה. וגם שי פירון. יש לנו ארבעה שבטים: לחי' נוח החרדי יש אוטונומיה, לחינוך הממלכתי ירדתי יש אוטונומיה ולחינוך הערבי כבר מזמן אין, ועכשיו גם על מורה ממלכתי שרוצה ללמד ערכים אוניברסליים, מה שמכונה באופן טראגי "עמדות השמאל", מרגיש שהוא צריך לעשות את זה בוהדות ובחשיבות שמתאים. לחי' למורים לישיני עליו לשלשנות. זה הדיחה אתי שמורים התקשרו ואמרו שהם תומכים בעצומה, אבל אין להם אומץ לחתום עליה כי הם פתוחים. זה מראיג.

מה אתה מצפה שיקרה עם זה?

רציתי שבשנתי יראו ש-1,000 איש אומרים שהוא לא מייצג אותם. זה לא המשרד שלו. אתה לא יכול להשליט אנשים עמדות של הבית היהודי על הרום.

הוא אומר שהוא שר החינוך של בולם.

הוא אומר את זה, אבל כל המעשים האלה מעידים שהוא לא. מורה מצריך ללמד את החינוך בהיסטוריה פר חר לתת פרשנות שהתפרקו אותו ל"שמאלני". האווירה כיום היא של פחד שמבאי את המורים להתיישר עם הקו הלאומני הזה כדי לא לגרום לצרות. ●

להם חיסון נגד תרבות, למידה וחקרנות.

בלומר?

בית הספר אומר שהוא מלמד בשיטת הטעמות. ילד יטעם תנ"ך וחשבון ויקבל תיאכון. אני אומר שהוא מלמד מד בשיטת החיסונים. ילדים מקבלים חיסון נגד תנ"ך וחשבון. בתי הספר האלה הורסים את הדיקה של הילדים לתרבות ואת חרות הלמידה שלהם.

איך נראה בעיניך רוחך בית ספר של המאה ה-21?

יש הרבה אפשרויות. פיתחתי פעם מודל של הוראה ולמידה בקהילות חשיבה – צוותי חשיבה שעוסקים בבעיות אמיתיות. המורים מלמדים מעט מקצועות לימוד, ומחלצים מהם בעיות שמעסיקות את האנושות. את התוצרים שלהם, עבודות מחקר יישומיות, הם מציגים לילדים של מחר, מורים והורים.

מה רעידתך על הטרנד נגד שיעורי הבית?

צריך לבטל אותם. הרבה פעמים ההורים עושים במקום הילדים. זה ממאיס את חווית הלימודים, הילדים נאלצים לרמות והמורים נאלצים לתחקר אותם. לפעמים מספרים לי שבכיתה מתחולל סבך קרובי משי פחה – הילד מספר שהסכתא בדיוק מתה והדוד התעלה.

אתה גם נגד מבחנים?

ברור לכולם שזה הורס את הלמידה. ילדים עושים את בתי הספר עם "ידע שביד", ידע שאינו עובר מהם קשר להקשר. אתם יודעים מה ההבדל בין תלמיד רע לתלמיד טוב? התלמיד רע שוכח את החומר דקה לפני הבחינה, ותלמיד טוב שוכח את החומר דקה אחריה.

מה עושים עם בחינות הבגרות?

עקרונית צריך לבטל אותן, אבל מעשית הן החייבות קום שמחזקים את בית הספר. לכן צריך לשרדג אותן. לשאול שאלות פתוחות ולאפשר לתלמידים לבטא וליצור מחשבות מקוריות.

אתה בעצמך מרצה במכללה להוראה.

נכון, וברור די שגרתית. המכללות מכינות את המורים לבתי ספר רגילים, שמרגישים. הן לא יכולות



חיים נחמן ביאליק צילום: אברהם סוסו / לע"מ

"מתמטיקה היא מקצוע הרסני מבחינה תינוכתית ופוגעת באופן שיטתי בדימוי העצמי של התלמידים. תלמיד שניכשל בספרות אומר לעצמו: 'אני בחיים לא אפתח יותר ביאליק'. אבל כשהוא נכשל במתמטיקה – הוא אומר לעצמו: 'אני לא חכם. לא אניג רחוק'"

דיקה שגרתית אצל הרופא. במהלך הנסיעה ברכב היא אומרת לו, "אתה זוכר שאמרת לי שמגדל לך בבטן? או אולי תשאל על זה את הרופא". בעצם היא אומרת לו שידבר עם הרופא בגובה העיניים. יום אחד גם הוא יהיה רופא, או בתפקיד בכיר אחר. היא מחזירה בו תחושה של זכות, מלמדת אותו אסטרטגיות.

ואנא מהמקצוע הנמוך?

כשהיא לוקחת את הילד שלה לאותה בריקה, בתח"כ בורה ציבורית, היא אומרת לו "תתנהג יפה, אל תעשה בושות", כלומר, לך אין סיכוי להיות רופא.

בתי הספר לא משפיעים לטובה על עתיד התלמידים?

הם יכולים להשפיע לטובה בתנאים מסוימים, אך לעתים הם משפיעים לרעה, מחבלים בתחושת הערך העצמי של התלמידים ומעמיקים את הפערים. תחשבו על זה שרק 30% מבוגרי בתי הספר מסיימים עם בגי' רות שמאפשרת להתקבל לאוניברסיטאות. מה אומרים לעצמם 70% מהילדים? אבל כאמור זה לא אשמת בית הספר, זו אשמת החברה. יאנוש קורצ'אק אמר שתיקון החברה מתחיל בתיקון החברה. אפשר לנסות להתיקון החינוך מתחיל בתיקון החברה. אבל האמת הפוכה – עלות את החינוך של התלמידים בשכונת עוני, אבל אם נראי למקומות עבודה טובים להורים, החינוך של הילדים יעלה בהודאות. אנשים אצלנו מסתערים על שניונים מקריים. את צרות הישיבה, כואו בננה חללי למידה עתידיים. זו תסיסה על ריק.

אז במערכת עוסקים רק בנימיקים?

לרוב. נדרש שינוי מבני. נדרשת חשיבה אסטרטגית. נדרשת שיטה.

אז מה השיטה שלך?

בספר הצעתי שיטה. היא מבוססת על הרעיון של מורי ורבי צבי לם. הרעיון הוא שאין דבר כזה חינוך, אלא יש חינוך: חינוך כלים, שמטרתו לצידד את הילד בכלים שאפשרו לו להשתלב בחברה ובעבודה; חינוך ערכים, שמטרתו להשפיע על רוחם של התלמידי' דים לראר ערכים של התרבות, למשל, חשיבה מורכבת, תשוקה לידע, מחויבות לסביבה.

זה עוד להשתלב בחברה?

לא, זו לא המטרה כאן. בנאום שנשא פעם אבא אבן בטקס באוניברסיטת קיימברידג', הוא אמר: "כאן למדתי שלוש סגולות טובות – יושר, נדיבות ופתיחות. שלוש סגולות שקלקלו לי את הקריירה". חינוך האישן שמטרתו החינוך היא שיליד יהיה טוב. החינוך השני אומר שמטרת החינוך היא שהילד יהיה טוב, גם אם יהיה לו רע. והחינוך השלישי אומר שמטרת החינוך היא יחידים, כלומר לאפשר לכל ילד להיות עצמו, יחיד ומיוחד. ומוצי השיטה המועדפת בישראל?

ההמונים תמיד הלכו לחינוך מהסוג הראשון, מתוך מחשבה שהוא ישר את מצבם הכלכלי. האליטות יכרו לוח הערשות לעצמן ללכת לחינוך ערכים או מימוש עצמי. עתיד מוכטת. לפני כמה שנים ביקרתי בבית ספר אליטיסטי כזה, והמנהל אמר בהתכנסות של מורים והורים, "אני שמח לבשר שממוצע הבגרות ירד השנה ב-1.5%", וכולם הגיבו בחיוך. מבחינתם, הבגרות זה להמונים. הם מתחרים בליגה אחרת, הבגרות קטנה עליהם. הם מצליחים בה ללא קושי. בבתי ספר חלשים כל המאמץ מושקע בהכנה לבגרות. תוך כדי כך נותנים

נכון. הוראה פרונטלית היא הוראה זולה. מורה אחד על 30 תלמידים. היא ממשמעת את הכיתה ומכינה לבי' חיות, שבהן מצפים מהתלמידים למחור חומר. אבל עושים בדלים, יש שינויים פת ושב.

הכל בשוליים, לאף אחד אין אינטרס ואומץ לעשות שינוי מנותי, והחליף את המבנה של בית הספר. מה צריך להחליף?

את הסדריויות הארגוניות של בית הספר: את החי לוקה לכיתות לפי גילי; את החלוקה של הידע למיק צצועות; את החלוקה של הזמן לשיעורים והפסקות; את החלוקה של החלל לכיתות ומסדרונות. כל דבר פחות מזה הוא שינוי שרק מחזק את המבנה של בית הספר ולא עושה שינוי אמיתי. עושים פרויקט באיזה מקצוע, עושים מדיטציה בתחילת היום, נהחמד, אבל זה לא עושה חינוך אחר ולא למידה אחרת. קצף על המים? זאת אפילו לא התקדמות?

אלה מהלכים שבאים להצדיק את הקיים. המים עומדים, אז כדי לייצר אווירה של תנועה מרי פעם מצמיאים טרנדנים.

יש גם הצלחות עם שיטה מבוססת פרויקטים (PBL). יש פה ושמ, אבל לפעמים זה פייק ניוו. ביקרתי פעם בבית ספר שבו הפרויקט היה הכנת תערוכה על המהפכה הצרפתית. שלושה תלמידים בנו גיליוטינה מפוארות, תענוג להודיע. שאלתי אותם אם הם יודעים משהו על מסקימיליאן רוספינק שרובת להשתמש בה,

על המעמד הרביעי, על היעקובינים. לא שמעו. זה לא עניין אותם. חשבון מה קורה לתלמידים בראש, לא בנגוף. הם מנסרים, דופקים ומתרוצצים, אבל בראש קורה מעט. למו יש אינטרס לשמר את המבנה הקיים?

לאליטות. הן מעצבות את החברה, וטוב להן בבית הספר. הילדים שלהן מצליחים עובד ילדים אחרים נכי' שליט, או אין להם סיבה לשנות את המצב.

יש דם של אחד לאחד בין כסף להצלחה בבתי הספר? בהחלט, יש זיקה בין מעמד חברתי-כלכלי להצלחה בלימודים. לילדים משכבות מבוססות בית הספר הוא במידה רבה המשך של הבית. ילדים משכבות חלשות באים לבית הספר כאל טריטוריה זרה ועוינת.

בית הספר אינה מעניק הזדמנויות חינוכיות שוות? בית הספר מכנה עצמו המשווה הגדול, כינוי שמור ענק רק למוות בכבודו ובעצמו. אבל הוא לא משווה או מצמצם פערים – אלא יוצר ומבסס אותם. בית הסי' פר הוא מוסד חלש מרי. החברה עשתה לחינוך תרגיל מלולכי. יש חלשה עליו לצמצם פערים בחינוך היא מגדילה והזוגות אותם. רק במערכת החינוך מרביעם על שויון הדומניות, אינטגרציה תמיכה בחלשים, אבל את זה צריך לעשות במשרד האוצר, לא במשרד החינוך. אבל מי שמצליח בבית ספר דווקא מצליח להתקדם.

זה בלוק. בתמונה הגדולה הפערים לא נסגרים משום שהם מתחילים בבית ולא בבית הספר. ילד מגיע לבית ספר אפוי ברובו, גורלו כמעט נקבע. אנט לרו, אנתרטי פולולכי. אמריקאי, כתבו ספר מסתלסל בשם "לילות לא שויונית", והראתה כיצד המעמד הנמוך מכשיר את ילדיו להצלחה. הכל מתחיל וכמעט נגמר במשפחה. זה עניין של קודים.

אנא מהמעמד הגבוה לוקחת את בנה בן ה-10 לב' למשע?

אלה מהמעמד הגבוה לוקחת את בנה בן ה-10 לב' למשע, אז כדי לייצר אווירה של תנועה מרי פעם מצמיאים טרנדנים.